

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 29. avgust 2017

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**Ocenjevalna shema za komentar besedila (0–22 točk)**

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu komentarjev, vendar je treba upoštevati, da posamezni komentarji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v odgovoru kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje. Očitno je, da kandidat dela ne pozna.
1–4	Odgovor je nerelevanten, toda v njem je kljub temu najti kakšen element razumevanja, ki je lahko posledica parafraze besedila ali poskusa odgovoriti na vprašanja. Očitno je, da kandidat dela ne pozna oziroma pozna le nekaj naključnih fragmentov.
5–7	Odgovor je kratek in fragmentaren, vendar vsebuje elemente, ki so povezani z obravnavanim besedilom. Največkrat gre za delce vednosti oziroma splošno obnavljanje celote dela in brez povezave z vprašanji iz navodil.
8–10	Komentar deloma že ima zaokroženo zgradbo, vendar v odgovoru prevladuje fragmentarnost; razvitih je nekaj ustreznih poudarkov, vendar je poznavanje dela zelo šibko, brez jasne navezave na vprašanja iz navodil, običajno je najti še veliko nerelevantnosti. Poznavanje dela ima resne pomanjkljivosti.
11–13	Zadostno
	Odgovor je že esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost). Probleme, ki jih odpira odlomek, kandidat razume omejeno in površno, lahko tudi napačno. Kandidat le deloma ali tudi ne odgovori na vprašanja iz navodil, vendar se odgovor že nanaša na dani odlomek, lahko kot preprost opis filozofskega problema, lahko posredno kot obnova celotnega dela, najti pa je še precej nerelevantnosti. Kandidat uporabi nekaj ustreznih pojmov, vendar brez analize. Če kandidat poskuša z argumentacijo, je ta pomanjkljiva. Kandidat delo pomanjkljivo razume na najosnovnejši ravni.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima dobro strukturo in je brez večjih preskokov v izpeljavi. Kandidat odgovori na dana podvprašanja, morda ne na vsa enako izčrpno in relevantno. Poznavanje dela je brez večjih pomanjkljivosti in na osnovni ravni kandidat delo večinoma razume. Toda opisi in razlage so še slabo razviti; kandidat sicer poskuša analizirati nekatere pojme, morda vzpostavi nekaj povezav med njimi, vendar analizo pogosto nadomešča opis in povzemanje ali parafraziranje trditev iz komentiranega besedila. Kandidat delo pozna in vsebinsko odgovori na vprašanja.
17–19	Prav dobro, a z manjšimi pomanjkljivostmi
	Odgovor ima dobro strukturo, napake v izpeljavi so možne, a ne prevladujejo. Kandidat obširno odgovori na dana podvprašanja, iz česar je razvidno, da delo dobro pozna in razume; razlaga in argumentacija sta jasni in razumljivi, temeljni pojmi so opredeljeni. Še vedno je mogoče najti kako nerelevantnost in neutemeljeno trditev, še so mogoče nejasnosti, vendar pa so na tej ravni to bolj obrobne pomanjkljivosti. Kandidat delo dobro pozna ter v odgovorih dobro razloži in razčleni temeljne probleme odlomka in dela.
20–22	V glavnem odlično
	Naloga ima dobro strukturo, jasno in koherentno izpeljavo, skozi katero kandidat skladno in vsebinsko izčrpno odgovori na vsa dana podvprašanja. Značilni sta analiza pojmov in razvita pojmovna mreža. Kandidat ima zelo dober pregled nad celotnim delom in ga komentira s pojmovnim aparatom iz besedila. Lahko tudi vstopi v dialog z avtorjem dela ter razvije in utemelji svoja stališča. Avtorja morda tudi obravnava širše z vidika filozofske tradicije. Seveda je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto. Kandidat delo zelo dobro razume, temeljito odgovori na vsa podvprašanja in ponekod celo vstopi v dialog z avtorjem.

Dodatna navodila za komentar besedila

Gre samo za okvirna navodila, kandidat se sam odloči, kako bo strukturiral svoj komentar in kako bo razporedil odgovore na vprašanja.

Naloga	
1	<p>Platon: Država</p> <p>Odlomek je del prisposodbe o daljici, ki ji predhodi tista o soncu, obe pa združi prisposodba o votlini/jami. V dani prisposodbi Platon razgrne svoje pojmovanje spoznanja in realnosti. Gre za vprašanje, v kakšnem odnosu sta spoznanje in njegov predmet z ozirom na resničnost. V miselnem delu realnosti se nahajajo matematične bitnosti in ideje z najvišjo idejo dobrega, ta je počelo ali izvor vsega (nehipotetični prazčetek ali Nepredpostavljeno). Platon loči dve umski zmožnosti, ena je razum, ki ima za predmet matematične bitnosti (ki so hipoteze, predpostavke, od katerih začenja) in za metodo logiko, druga je um, misleči duh, ki se dialektično spoprijema z idejami/oblikami. Naloga kandidata je, da poveže ožje filozofski nauk s političnim projektom pravične države, ki ji vladajo platonistični filozofi.</p>

Naloga	
2	<p>Aristotel: Nikomahova etika</p> <p>Odlomek je iz 10. knjige Nikomahove etike, kjer Aristotel utemeljuje, zakaj je srečnost končni smoter. Od kandidatov se pričakuje, da bodo opredelili končni smoter kot tistega, katerega si ne želimo zaradi doseganja še kakšnega višjega smotra, temveč le zaradi njega samega. In edino srečnost v obliki razglabljanja je takšen končni smoter. Kljub temu da zanika, da bi zabava in uživanje bila končni smoter, pa vseeno trdi, da sta s končnim smotrom nujno povezana. Zabava je počitek in »sredstvo za nadaljnjo« dejavnost, užitek pa je s srečnostjo nujno povezan. Dober človek namreč uživa ob dobrem delovanju. Če ne, potem ni dober človek. Taka predstavitev končnega smotra pa je dobro izhodišče za predstavitev Aristotelove teleološke etike in nauka o vrlinah, ki je v njenem samem jedru.</p>

Naloga	
3	<p>Descartes: Meditacije</p> <p>Po Prvi meditaciji Descartes pride samo do sklepa, da obstaja, nič pa ne ve o obstoju zunanjega sveta. Da bi prišel do tega spoznanja, potrebuje dokaz o obstoju Boga, ki ga razvije v Tretji meditaciji. Ker Bog ne vara človeka, ki ga je sam ustvaril, je tisto, kar človek spoznava jasno in razločno, tudi resnično. In ta spoznanja so povezana z dojetjem duha. Čuti pa so, kot pokaže že v drugi meditaciji, povezani z nejasnim in nerazločnim spoznanjem. Ker je volja ljudi premočna, hoče širiti spoznanje na tiste stvari, ki jih ljudje ne umemo, in to je vir zmote. Če pa se posameznik drži merila jasno in razločno, ne bo padel v zmoto.</p>

Naloga	
4	<p>Nietzsche: H genealogiji morale</p> <p>Ker asketski ideal izvira iz obrambnega in ozdravitvenega instinkta degenerirajočega življenja, ki se skuša ohraniti, je asketizem je večina ohranjanja življenja, zato je asketski svečenik, ki se univerzalno pojavlja povsod, ne le v Evropi, le navidez sovražnik življenja, v resnici ga ohranja, saj preprečuje uničujoči nihilizem. To počne na različne načine, npr. organizira bolne/šibke v črede in jih vodi ter brani pred uspelimi, močnimi, pa pred njimi samimi, ker spreminja smer ressentimenta nanje – sami so krivi za trpljenje, ker so grešni –, prav tako blaži trpljenje z dušitvijo občutka življenja (epikurejstvo), pa z delom, radostmi, kot so ljubezen do bližnjega, sočutje, radodarnost, pa z vzbujanjem občestvenega občutka moči in razbrzdanjem občutka v velikih afektih – jezi, strahu, poželenju, upanju, obupu, okrutnosti, maščevanju –, ki prevevajo množice in od katerih še bolj zbolijo. Skratka, naloga asketskega svečenika ni zdraviti, ampak omiliti človeško trpljenje.</p>

IZPITNA POLA 2

Ocenjevalna shema za esej (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu esejev, vendar je treba upoštevati, da posamezni eseji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v eseju kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje.
1–4	Odgovor je le skiciran, ne daje pomembnejših elementov, ki jih zahteva vprašanje, je fragmentaren in večinoma nerelevanten. Gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za povezano besedilo. Poznavanja filozofskih vsebin, povezanih s problemom iz naslova, ni.
5–7	Odgovor je fragmentaren, vendar daljši, morda deloma zaokrožen, kandidat ne pozna filozofske problematike izbranega naslova, zato odgovarja s pomočjo zdravega razuma in splošne razgledanosti.
8–10	Odgovor je fragmentaren, če pa ima zaokroženo zgradbo, je polna miselnih preskokov. Poznavanje in razumevanje danega problema je zelo omejeno, običajno skrčeno na nekaj nerazvitih, zgolj navrženih relevantnih poudarkov, ki so obrobni in kombinirani s splošno razgledanostjo kandidata. Kandidat skorajda ne uporablja ustrezne filozofske terminologije. Njegove trditve so pogosto tudi nenatančne in napačne. Za odgovor je tipično obnavljanje drobcev najbolj elementarne snovi ter ponavljanje enega in istega.
11–13	Zadostno
	Gre za daljše in razmeroma celovito besedilo (meja ni trdna, a odgovori z manj kakor 600 besedami so večinoma prekratki za zadovoljivo obravnavo problema). Odgovor je esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost), vendar sta uvod in/ali zaključek slabo razdelana, prisotni so tudi preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume zelo poenostavljeno. Nerelevantnosti so še očitne, toda odgovor se že nanaša na vprašanje. Kandidat uporabi nekaj relevantnih pojmov, vendar jih ne analizira. Naloga je večinoma opisna, če pa kandidat argumentira, je argumentacija skromna, površna in pogosto nejasna; naloga kaže zgolj najbolj osnovno seznanjenost s filozofsko problematiko in omejeno razumevanje, uporabljena terminologija in jezik le delno ustrezata filozofski obravnavi problemov. Odgovor kot celota se opira na obnavljanje najbolj splošno znanih dejstev in argumentov, večkrat pa je najti tudi napačne trditve. Zato je odgovor le zelo poenostavljena predstavitev in rešitev problema. Se pa kandidat večinoma že giblje na najosnovnejši ravni razumevanja in razlage problema.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima najmanj 600 besed, njegova zgradba je dobra; uvod razloži ali vsaj nakaže problem, sklep se nanaša na problem, lahko je tudi izpeljan iz naloge. Razčlenjenost na odstavke je ustrezna, a lahko so prisotni preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja naslov, kandidat razume, kar mu omogoči pregled nad celoto odgovora. Uporablja osnovno in za problem večinoma relevantno filozofsko terminologijo. Vendar so pojmi največkrat uporabljeni kot samoumevni, njihova analiza je obrobna, prav tako povezanost z drugimi relevantnimi pojmi. Kandidat opis in razlago poskuša dopolniti z argumenti, vendar gre največkrat za obnovo le delno razumljenih argumentov. Kandidat pa se že zaveda, da je argumentacija pomemben del odgovora, zato predstavi več pogledov na problem. Esej izraža dobro seznanjenost z ustrezno filozofsko problematiko, kar se kaže v dovolj obširni predstavitvi posameznih pogledov, vendar jasno razumevanje danega problema, argumentacija in analiza relevantnih pojmov še nista v ospredju.

17–19	Prav dobro, a opazne pomanjkljivosti
	<p>Esejistična zgradba je dobra. Uvod razloži problem, sklep je praviloma izpeljan iz jedra, odstavki so smiselno zaokrožene celote, preskoki v izpeljavi so redki. Problem iz naslova kandidat dobro razume. Uporabljeni pojmi so skoraj zmeraj relevantni in zadoščajo za smiselno obravnavo problema, kandidat se zaveda nujnosti analize pojmov in argumentacije. Nasploh v eseju oboje prevladuje pred povzemanjem stališč. Argumentacija je večinoma dobra in je posledica samostojnega premisleka. Vendar so lahko nekateri argumenti še pomanjkljivi, nasprotna stališča in protiargumenti pa ponekod niso primerno ali pa sploh niso predstavljeni, nekateri temeljni pojmi so lahko predstavljeni kot samoumevni. Terminologija in jezikovno izražanje sta primerna.</p> <p>Iz odgovora je razvidna zelo dobra seznanjenost s filozofskimi problemi, tudi njihovo dobro razumevanje, čeprav je še mogoče zaslediti pomanjkljivosti v znanju, razumevanju in argumentaciji. Kandidat se že pretežno giblje na abstraktni ravni razmisleka in abstraktno večkrat povezuje s konkretnim.</p>
20–22	Zvečine odlično
	<p>Poglobljen in argumentiran odgovor na vprašanje z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno linijo argumentacije, ki upošteva tudi protiargumente. Uvod in zaključek sta jasna in jedrnata, z dobro formuliranim problemom oziroma njegovo rešitvijo. Izpeljave in utemeljitve so skladne in povsem jasne, odlomki so zaokrožene celote in so med seboj zelo dobro povezani. V naslovu zastavljeni problem kandidat poglobljeno razume, kar izrazi s poglobljeno analizo pojmov, bogato pojmovno mrežo, lahko pa se že zaveda meja svoje argumentacije (vendar to ni nujno). Včasih stopa v filozofski dialog z zagovorniki drugačnih stališč in kaže tudi osebni odnos do filozofskih problemov, kar je že plod samostojnega razmisleka. Esej kaže zelo dobro splošno seznanjenost s filozofskimi problemi in njihovo zelo dobro razumevanje. Terminologija in jezikovno izražanje sta bogata in ustrezna.</p> <p>Kandidat se že zanesljivo giblje na abstraktni ravni razmisleka in pogosto povezuje abstraktno s konkretnim. Esej še lahko ima kakšno pomanjkljivost, toda pri ocenjevanju je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto.</p>

DODATNA NAVODILA ZA ESEJ

Navodila so le okvirne smernice: kandidat lahko napiše vsebinsko povsem drugačen esej, če ga le smiselno poveže z naslovnim problemom.

Vprašanje stvarnosti

Naloga	
1	<p>Razpravljajte o trditvi: Morda človek res ne more spremeniti usode, tako kot pes ne more zaustaviti voza, na katerega je privezan, lahko pa usodo sprejme oziroma teče z vozom, tako kot pes.</p> <p>Trditev zastavlja vprašanje svobodne volje, natančneje zagovarja zmerno stališče mehkega determinizma. Kandidati morajo znati pojasniti to stališče, nanizati argumente zanj in ga soočiti s kritikami in nasprotnimi stališči ter argumentacijami zanje.</p>

Naloga	
2	<p>Razpravljajte o trditvi: Noben del telesa ne more čutiti otožnosti, otožna je lahko samo duša.</p> <p>Trditev bi zagovarjal dualist duha in telesa. Kandidati morajo predstaviti razloge za vero v dualizem duha in telesa, zlasti imajo priložnost premisliti vprašanje, kako lahko iz nečesa povsem materialnega izvirajo zapleteni vzorci čutenja in drugi psihični procesi. Prav tako lahko predstavijo kritike te teorije, se oprejo na spoznanja znanosti, evolucijo ipd.</p>

Naloga	
3	<p>Razpravljajte o trditvi: Obstaja eno in ne mnogo, mnogo je le laž in prevara, če ne le laž in prevara, pa je vsaj navidezno obstoječe.</p> <p>Parmenidovska teza je zakoličila teren razprave o nasprotju med enim in mnogim ter postavila enost tudi kot odlikujočo lastnost, ki v nadaljnjem razvoju filozofskih idej pritiče tistemu, kar je najvišje: Platonovem dobremu, Aristolelovemu negibnemu gibalcu, Plotinovemu transcendentnemu Enemu in enemu Bogu abrahamovskih religij.</p>

Vprašanje spoznanja

Naloga	
4	<p>Razpravljajte o trditvi: Funkcija človekovega razuma je primerjati, urejati in spajati ideje, ki jih vanj vtiskuje zunanje in notranje izkustvo, sam od sebe pa razum ne more poroditi nobene ideje.</p> <p>Naloga kandidata je razmisliti o Lockovi empiristični rešitvi izvora spoznanja, pokazati njene nezadostnosti in jo zoperstaviti racionalistični. Z Descartesovim pojmovnikom bi rekli, obstajajo le pridobljene in domišljjske ideje, ne pa vrojene. Kaj pa se potem zgodi s splošnimi pojmi? Ali so res tako malovredni, da jih skupaj s filozofskimi knjigami vržemo v ogenj, kot je predlagal Hume?</p>

Naloga	
5	<p>Razpravljajte o trditvi: Filozofija si zastavlja ista vprašanja kot znanost, zato z razvojem znanosti postaja vse bolj odvečna.</p> <p>Grška predsokratska filozofija je bila v nekem smislu naravoslovje, kot je bilo takrat mogoče: pojem filozofije se je tako v tradiciji razlikoval od današnjega in vsaj delno je pokrival tudi pojem vednosti in znanosti. A znanost je v tej trditvi neanalizirana – ali pomeni preprosto naravoslovje ali pa je znanost več kot le naravoslovje? In ali je vse raziskovanje in vsa refleksija taka, da spada na področje znanosti – ali pa se del človeškega osmišljanja sveta dogaja tako, da ni znanost.</p>

Naloga	
6	Razpravljajte o trditvi: Stališče, da se našemu spoznanju bistvo izmika in v resnici spoznavamo samo videz stvari, nas nujno pripelje do skepticizma.
	Če so nam dostopni samo pojavi, bistvo stvari pa ne, potem se zdi, da lahko spoznavamo samo minljivo in spremenljivo, tako da se naše spoznanje morda nanaša na včerajšnji svet in danes več ni resnično. Vendar pa lahko tudi za znanstveno spoznanje rečemo, da nikdar ne doseže bistva stvari, pa vendar to ne pomeni, da se mu moramo odpovedati in vanj dvomiti.

Vprašanje morale

Naloga	
7	Razpravljajte o trditvi: Vseeno je ali smo moralo dobili od boga, družbe ali pa izvira iz nas samih. Ne glede na njen izvor je njen namen vedno enak – dobro delovati do drugih.
	Kljub temu, da obstajajo različne utemeljitve morale, marsikdo meni, da je njen osnovni namen regulacija medsebojnih odnosov znotraj skupnosti. Je pa tudi možno, da zagovarjamo moralo kot regulacijo posameznikovega odnosa do Boga, do soljudi ali pa samo do samega sebe.

Naloga	
8	Razpravljajte o trditvi: Tako kot orel v živalskem vrtu ne živi v skladu s svojim bistvom, tako tudi človek, ki ne živi v skladu z vrlino, ne živi v skladu s svojim bistvom.
	Trditev bi zagovarjal predstavnik teorije vrlin. Kandidati lahko predstavijo Aristotelovo pojmovanje <i>eudaimonie</i> in povezanost tega pojmovanja z življenjem v skladu z vrlinami. Razpravo o tem poskusu utemeljitve morale lahko nato poglobijo z analizo predpostavk te teorije oziroma kritiko (katere vrline so prave, vprašanje človeške narave), pri čemer se lahko naslonijo na kritike morale, denimo eksistencializem.

Naloga	
9	Razpravljajte o trditvi: Če človek po naravi teži k sreči oziroma ugodju, je moralno tisto dejanje, ki povečuje količino sreče ali ugodja tako posameznika kot drugih.
	Trditev se nanaša na utemeljevanje naših moralnih načel. Povzema utilitaristično stališče, po katerem je maksimiranje sreče pač naloga moralnega človeka. Kandidati lahko trditev premislijo s pomočjo primerjave med utilitaristično logiko, ki iz predpostavljenega dejstva, da človek teži k sreči (ugodju, koristi), izpelje omenjeno nalogo maksimiranja sreče, in logiko morale dolžnosti, ki takšno sklepanje zavrača, saj po tej logiki dejanje nima ničesar opraviti z našimi nagnjenji in tudi ne s težnjo po sreči.

Posameznik in skupnost

Naloga	
10	<p>Razpravljajte o trditvi: Absolutna oblast je vir varnosti, anarhija pa nas prepušča popolnoma nezaščitene pred nasiljem soljudi.</p> <p>Človek je človeku volk in v nenehni vojni z drugimi posamezniki, v kateri si z nasiljem poskuša pridobiti dobrine za preživetje. Po Hobbesu si zato zagotovi varnost samo tako, da svojo svobodo odsvoji na oblast, a ne na kakršno koli, ampak absolutno, ki nima nobene omejitve.</p>

Naloga	
11	<p>Razpravljajte o trditvi: Politični oblasti se je treba pokoriti, četudi se z njo ne strinjamo in občutimo odpor do nje.</p> <p>Kaj je politična dolžnost? Razprave se je mogoče lotiti z analizo in primerjavo dveh pristopov: privoljenjskega in tistega, ki stavi na <i>fair play</i>. Predstavnik privoljenjskega pristopa je lahko Sokrat (iz dialoga <i>Kriton</i>), toda potem je sleherni upor zoper oblast neupravičen. Predstavnik nasprotnega pristopa je lahko Locke, ki v ustreznih izjemnih okoliščinah odobrava državljansko nepokorščino.</p>

Naloga	
12	<p>Razpravljajte o trditvi: Zagotavljanje materialne enakosti zahteva vmešavanje države v življenje ljudi in tako omejuje njihovo svobodo, kar pa je nesprejemljivo.</p> <p>Trditve povezuje temi pravičnosti in svobode in se loteva vprašanja, kakšna naj bo dobro urejena družba. Kandidati lahko predstavijo različne teorije pravičnosti: libertaristično, liberalno in socialistično z ustreznimi avtorji – predstavijo argumente za te pozicije in premislijo, kako je s temi pojmovanji povezano vprašanje politične svobode. Predvsem pa se lahko osredotočijo na libertarizem, na argumente zanj in kritike.</p>

Filozofija religije

Naloga	
13	<p>Razpravljajte o trditvi: Sveto je izvor in bistvo religije.</p> <p>Kako misliti religije, ki so brez boga oziroma božanstva (kot npr. budizem), kakršne(ga) pozna poli(mono)teizem? Možen odgovor je, da je ključni religiozni fenomen sveto oziroma razlikovanje med svetim in profanim, ki ga je treba postaviti za osrednji pojem religije.</p>

Naloga	
14	<p>Razpravljajte o trditvi: Trpljenje, obup in nesmisel niso sovražniki vere, temveč pot do Boga.</p> <p>Ugovor proti bivanju Boga je argument iz zla, kako je lahko dobri in vsemogočni Bog ustvaril svet, ki je poln zla, slabega, trpljenja in zato nesmisla in obupa. Navajajo ga kot najmočnejši dokaz proti božjemu bivanju. Nasprotniki pa trdijo, da navedeni pojavi najdejo smisel v Bogu in človek tolažbo, če zaupa v Boga.</p>

Naloga	
15	<p>Razpravljajte o trditvi: Bog je izvorno Bog vere, zato so odvečni vsi filozofski poskusi, da bi Bog in človekovo razmerje do njega spoznali.</p> <p>Bog je skrivnost, ki je ni mogoče spoznati; zadeva osebno razmerje, ki je onstran ubesedljivega, saj je Bog transcendenten; ker zapademo pri razmišljanju o Bogu v logične paradokse, se je povsem odveč filozofsko ukvarjati s to temo, pravi ena stran v diskusiji o odnosu vere in razuma, druga pa, da razuma ne moremo izključiti, ker je bistven za človeka, zato je lahko filozofija tudi pot do Boga.</p>